

ĢENERĀLADVOKĀTA DAMASO RUISA-HARABO KOLOMERA
[DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 30. jūnijā¹

I — Ievads

1. Kopš sprieduma lietā *Foto-Frost*² visām Eiropas Savienības dalībvalstu tiesām pirms tam, lai par spēkā neesošu pasludinātu Kopienu tiesību aktu, ir prejudiciālā kārtā jāvērtē Tiesā. Tādēļ rodas šaubas par to, vai šis pienākums, kas iedibināts tīri judikatūras ceļā, nebūdamas ietverts līgumu noteikumos, ir absolūts vai arī ir pieļaujamas atkāpes no tā.

2. Grieķu mitoloģijā Sisifs tika nosodīts ar smagu darbu - uzvelt smagu akmeni kalna galotnē, lai, nonākot virsotnē, to palaistu novelties ieplakā, nokāptu to uzmeklēt un bez pārtraukuma atkal veltu augšup, neņe-

mot vērā viņa acīmredzamo spēku izsīkumu³.

3. Briesmīgā soda iemesli paliek tīti noslēpumā, bet liecina par varoņa zināmu pārdrošu rīcību, kuru dievi uzskatīja par izaicinājumu savam pārkumam⁴.

4. Gluži tāpat kā Korintas izveidotajam un valdniekam Sisifam arī valsts tiesai nākas atkal un atkal lūgt prejudiciālu nolēmumu jautājumā par Kopienu tiesību aktu spēkā neesamību.

3 — Dažas atsauces uz vēju valdnieka Aiola dēlu Sisifu [Sizifu] atrodams jau Homēra *Iliādā*, kurā viņš aprakstīts kā "visizveicīgākais no vīriem" (Homēro, *Iliāda*, Emilio Crespo Gilemes tulkojums, izd. Gredos, Madride, 1996, VI dziedājums, 153. pants, 217. lpp.). Bet pirmais viņa ciešanu apraksts ir rodams Odisejas XI dziedājuma 593.–600. pantā, Ulīsam apmeklējot ēnu valstību:
"Redzēju Sisifu arī, kas ciezdams daudz drausmīgu moku, akmeni vēla jo smagu pret kalnu ar abējām rokām. Atspēries stingri pret zemi, viņš strādāja rokām un kājām, akmeni veldams uz augšu; bet tikko viņš sasniedzis bija laimīgi virsotnes galu, te smagums to atpakaļ vilka — aizvēlās nekritnais akmens jo sparīgi atkal uz leju. Atspēries atkal, to vēla uz augšu, un aumajām sviedri plūda pa locēkļiem viņam, un putekļi kļāja tā galvu." (Homērs, *Odiseja*, A. Glezena tulkojums, izdevniecība Liesma, Rīga, 1967, 177. lpp.).

4 — Sisifs krita nežēlastībā savas neapdomības dēļ, jo viņš Azopam darija zināmu, ka Zevs bija nolaupijis viņa meitu — nimfu Eginu, ar kuru viņam bija kaislīga mīlas dēka uz kādas salas Egejas jūrā. P. Brunel un A. Bastian, *Sisyphé et son rocher*, Du Rocher, Monako, 2004, 34. un turpmākās lpp.

1 — Oriģinālvaloda — spāņu.

2 — 1987. gada 22. oktobra spriedums lietā 314/85 *Foto-Frost* (*Recueil*, 4199. lpp.).

5. Šī prejudiciālā nolēmuma tiesvedība ir interesanta ar to, ka tajā tiek savstarpēji saistīti divi no kritērijiem, pēc kuriem nosaka robežas tiesu pilnvarām vērsties Tiesā sāksnā ar EKL 234. pantu.

portu no Brazīlijas par CIF cenu⁵, kas bija augstāka par [attiecīgā] produkta sprūda cenu⁶.

6. Pamata lietas apstākļi ļauj apšaubīt to, vai pastāv faktiskā vajadzība vērsties pie Tiesas, jo atbilde acīmredzami izriet no agrāka nepārprotami skaidra nolēmuma.

9. Nesaņemot attiecīgu lūgumu, kompetentais muitas dienests aprēķināja papildu nodokli, kas maksājams, balstoties uz attiecīgajā laikā pasaules tirgū pastāvošo reprezentatīvo vērtību [cenu].

10. Nodokļa paziņojuma pamatotību *Gaston Schul* apstrīdēja vispirms administratīvā ceļā un pēc tam — tiesā.

II — Pamata lietas fakti un prejudiciālie jautājumi

7. Prejudiciālā jautājuma izlemšanai lietas faktiskie apstākļi ir mazsvarīgi, un tāpēc nekas neliedz tos izklāstīt pēc iespējas īsāk.

11. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apelācijas tiesa tirdzniecības un rūpniecības jautājumos) (Nīderlande) (turpmāk tekstā — “*College van Beroep*”), kurā tika iesniegta apelācijas sūdzība un kuras spriedums sāksnā ar valsts tiesību aktiem nav pārsūdzams, nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

“1) Vai EKL 234. panta trešajā daļā paredzētajai valsts tiesai ir pienākums uzdot Eiropas Kopienų Tiesai jautājumu, kāds

8. Prasītājs pamata prāvā – muitas aģenta pakalpojumu uzņēmums *Gaston Schul Douane — Expéditeur BV* (turpmāk tekstā — “*Gaston Schul*”) 1998. gada 6. maijā deklarēja cukurniedru jēlcukura kravas im-

5 — Ar šo jēdzienu apzīmē preču vērtību, apdrošināšanas un transporta izmaksas (*cost, freight, insurance*). Muitas tiesībās tas atbilst FOB (*free on board*) cenai, kas ietver preču cenu izceļsmes valstī, *tai piešķaitot* faktiskās transporta un apdrošināšanas izmaksas līdz vietai, kur tās tiek ievestas Kopienas muitas teritorijā.

6 — Robežcena, zem kuras var piemērot tirdzniecības aizsargmehānismu.

tiek uzdots turpinājumā, par regulas noteikumu spēkā esamību, pat ja Tiesa jau ir atzinusi par spēkā neesošiem citas līdzīgas regulas atbilstošos noteikumus, vai arī šai tiesai ir ļauts nepiemērot pirmos minētos noteikumus, ņemot vērā īpašo līdzību, kas tiem ir ar noteikumiem, kas ir atzīti par spēkā neesošiem?

kopīgo organizāciju cukura sektorā⁷, ar grozījumiem, kas tajā izdarīti ar Padomes 1994. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 3290/94 par pielāgojumiem un pārejas pasākumiem, kas vajadzīgi lauksaimniecības nozarē, lai īstenotu daudzpusējo tirdzniecības sarunu Urugvajas kārtā noslēgtos nolīgumus⁸ (turpmāk tekstā — “Pamatregula”), paredz, ka importa cenas, kuras ir jāņem vērā, uzliekot papildu ieved muitas nodokli, nosaka, pamatojoties uz attiecīgā sūtījuma CIF importa cenām.

- 2) Vai Komisijas 1995. gada 23. jūnija Regulas Nr. 1423/95, ar ko paredz sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus produktu, izņemot melasi, importam cukura nozarē, 4. panta 1. un 2. punkts ir spēkā neesoši tiktāl, ciktāl tie noteic, ka tajos paredzētais papildu nodoklis būtībā ir jāaprēķina, pamatojoties uz reprezentatīvo cenu [...] Regulas Nr. 1423/95 [...] 1. panta 2. punkta izpratnē, un ciktāl tajos piedāvā noteikts, ka šo nodokli, pamatojoties uz attiecīgā sūtījuma CIF importa cenu, var aprēķināt tikai tad, ja to lūdz importētājs?”

13. Tādēļ šīs cenas nosaka pēc produkta reprezentatīvās cenas pasaules tirgū vai Kopienas importa tirgū.

III — Atbilstošās tiesību normas

A — Par pienākumu lūgt CIF importa cenas piemērošanu

14. Jānorāda, ka Pamatregulas 15. panta 3. punkta patreizējā redakcija izriet no Kopienas tiesiskā regulējuma pielāgošanas daudzpusējo tirdzniecības sarunu Urugvajas kārtas rezultātā Kopienas saskaņā ar toreizējo EK līguma 228. pantu (jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 300. pants) noslēgtajā Lauksaimniecības nolīgumā noteiktajam.

12. 15. panta 3. punkts Padomes 1981. gada 30. jūnija Regulā (EEK) Nr. 1785/81 par tirgu

7 — OV L 177, 4. lpp.

8 — OV L 349, 105. lpp.

15. Saskaņā ar vienu no īpašajiem aizsardzības pasākumiem — Lauksaimniecības nolīguma 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu — ikvienai Pasaules Tirdzniecības organizācijas dalībvalstij ir paredzēta iespēja uzlikt papildu nodokļus noteiktu produktu importam, ja tās muitas teritorijā ievestā produkta cena, "kas noteikta pēc pārvadājuma CIF importa cenas un izteikta valsts iekšējā valūtā", ir mazāka par sprūda cenu (Kopienas tiesību terminoloģijā — "reprezentatīvo cenu").

16. Pamatregulu Komisija īstenoja ar 1995. gada 23. jūnija Regulu (EK) Nr. 1423/95, ar ko paredz sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus produktu, izņemot melasi, importam cukura nozarē⁹.

17. Saskaņā ar Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punktu sūtījuma importa cena, kas ņemama vērā, uzliekot papildu nodokli, ir reprezentatīvā cena. Tomēr pēc ieinteresētās personas lūguma piemēro CIF importa vērtību, ja tā pārsniedz piemērojamo reprezentatīvo cenu.

18. Tādā gadījumā lūgumam jāpievieno noteikti dokumenti (pirkuma, apdrošināšanas un pārvadājuma līgumi vai kravas zīmes [konosaments], pavadrēķini, izcelsmes sertifikāti), lai apliecinātu deklarētās summas atbilstību patiesībai; ir paredzēta garantija apmērā, kas atbilst papildu nodokļa summai, kas būtu jāmaksā gadījumā, ja aprēķinu balstītu uz produkta reprezentatīvo cenu. Importētājs šo summu atgūst, ja tas pierāda, ka sūtījumu pārdevis ar tādiem nosacījumiem, kas apstiprina attiecīgo cenu atbilstību patiesībai.

19. Tādējādi no 1. punkta izriet, ka, neiesniedzot attiecīgu lūgumu, importa summa, ko ņem vērā, lai noteiktu papildu nodokli, ir reprezentatīvā cena.

B — Par iespēju labot sākotnējo lūguma neesamību

20. Tiesiskais regulējums attiecībā uz muitas deklarāciju ir ietverts Kopienas Muitas kodeksā¹⁰. Saskaņā ar tā 65. panta otrās daļas c) apakšpunktu grozījumi nav pieļaujami, ja

9 — OV L 141, 16. lpp.

10 — Kas pieņemts ar Padomes 1992. gada 12. oktobra Regulu (EEK) Nr. 2913/92 (OV L 302, 1. lpp.).

atļauja tiek prasīta pēc tam, kad muitas dienesti ir atlaiduši preces.

24. Lieta tika nodota izskatīšanai virspalātā. Tomēr, neskatoties uz iztīrītā jautājuma acīmredzamo svarīgumu, tiesas sēde nenotika.

21. Minētā Kodeksa 220. pantā pieļauts muitas parādu iegrāmatot *a posteriori*, ne vēlāk kā divu dienu laikā pēc dienas, kurā muitas dienestiem ir kļuvis zināms, ka attiecīgajā laikā tas nav ticis iegrāmatots vai ticis iegrāmatots par zemāku summu, nekā pienākas pēc likuma. *A posteriori* iegrāmatošanu nedrīkst izdarīt, ja pēc likuma apliekamā muitas nodokļa summa kļūdaini iegrāmatota muitas dienestu kļūdas dēļ, kuru attaisnojošu iemeslu dēļ nav varējusi atklāt persona, kas atbild par samaksu, ja pēdējā rīkojusies labticīgi un ievērojusi visus spēkā esošos noteikumus par muitas deklarāciju [2. punkta b) apakšpunkts].

V — Tiesai uzdoto jautājumu analīze

25. Ar pirmo no *College van Beroep* uzdotajiem jautājumiem tiek mēģināts noskaidrot, vai tā saucamā "skaidra akta [*acte clair*] teorija" tās īpašajā, no sprieduma lietā *CILFIT* Komisija¹¹ izrietošajā izpratnē EKL 234. panta trešās daļas ietvaros ir attiecināma uz Kopienų tiesību akta spēkā esamību.

IV — Tiesvedība Tiesā

22. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika iesniegts 2003. gada 4. novembrī.

26. Otrais jautājums attiecas konkrēti uz Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punkta saderīgumu ar Kopienų tiesību sistēmas augstākstāvošām tiesību normām.

23. Kā personas, kas iestājušās lietā, savus apsvērumus sniedza Nīderlandes valdība un Komisija.

27. Uzdotos jautājumus, šķiet, būtu vēlāmāk analizēt apgrieztā secībā, sākot ar otro, jo

11 — 1982. gada 6. oktobra spriedums lietā 283/81 (*Recueil*, 3415. lpp.).

pamata prāvas iznākums ir tieši atkarīgs no atbildes uz to.

importa cena, kas ņemama vērā, uzliekot papildu nodokli, ir reprezentatīvā cena. CIF cenu, ievēdot muitas teritorijā, ja tā pārsniedz reprezentatīvās cenas summu, piemēro tikai gadījumā, ja to lūgusi ieinteresētā persona.

A — Par otro prejudiciālo jautājumu

28. Nīderlandes valdība, Komisija un pati iesniedzējtiesa vienprātīgi piekrīt tam, ka Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punkts nav spēkā; tās nesaredz būtiskas, vērā ņemamas atšķirības starp šiem noteikumiem un Komisijas 1995. gada 28. jūnija Regulas (EK) Nr. 1484/95, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus papildu ievadmuitas nodokļu sistēmas ieviešanai un papildu ievadmuitas nodokļu noteikšanai mājputnu gaļas un olu nozarē, kā arī ovalbumīnam, un atceļ Regulu Nr. 163/67/EEK¹², 3. panta 1. un 3. punkta noteikumiem. Minētā tiesību norma par spēkā neesošu tika atzīta 2001. gada 13. decembra spriedumā lietā *Kloosterboer Rotterdam*¹³.

29. Saskaņā ar Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punktu cukura tirgus jomā sūtījuma

30. Arī par spēkā neesošiem atzītajos noteikumos Regulas Nr. 1484/95 3. panta 1. un 3. punktā CIF cenas ņemšana vērā tika pakārtota nosacījumam, ka importētājs par to iesniedz oficiālu lūgumu, tam pievienojot attaisnojošus dokumentus, pārējos gadījumos nosakot, ka vērā ņemama reprezentatīvā cena, kas tika arī noteikta par vispārīgu noteikumu¹⁴.

31. Kā esmu norādījis jau toreiz¹⁵, pienākums īpaši lūgt CIF cenas ņemšanu vērā, lai noteiktu papildu ievadmuitas nodokļa maksājumus, nav spēkā divu iemeslu dēļ:

— tāpēc, ka tam nav pietiekama pamata Padomes 1975. gada 29. oktobra Regulā (EEK) Nr. 2777/75 par mājputnu gaļas

12 — OV L 145, 47. lpp.

13 — Lieta C-317/99 (*Recueil*, I-9863. lpp.).

14 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Kloosterboer Rotterdam*, 31. punkts.

15 — 2001. gada 2. maija secinājumi iepriekš minētajā lietā *Kloosterboer Rotterdam*.

tirgus kopīgo organizāciju¹⁶ ar tajā izdarītajiem grozījumiem; un

- tāpēc, ka ar to pārkāpj Urugvajas kārtas Lauksaimniecības nolīguma¹⁷ 5. panta 1. punktu.

32. Tas pats divkāršais nesaderīgums¹⁸ skar arī Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punktu, jo:

- pirmkārt, ar to tiek pārkāpts Pamatregulas, proti, Regulas Nr. 1785/81 ar tajā izdarītajiem grozījumiem, 15. panta 3. punkts, kurā noteikts, ka importa cenas, kuras ir jāņem vērā, uzliekot papildu ievadmuitas nodokli, nosaka, pamatojoties uz attiecīgā sūtījuma CIF importa cenām;

otrkārt, tas ir pretrunā Lauksaimniecības nolīguma 5. panta 1. punkta b) apakšpunktam un 5. punktam, kas atļauj uzlikt papildu nodokli, ar noteikumu, ka cena, ar kādu attiecīgā prece var tikt ievesta muitas teritorijā un kas *noteikta pēc pārvadājuma [sūtījuma] CIF importa cenas* un izteikta valsts valūtā, ir mazāka par noteiktu sprūda cenu¹⁹.

33. Turklāt Komisija Tiesā ir atzinusi, ka tā ir uzsākusi veikt vajadzīgos pasākumus, lai apstrīdētajā tiesību normā izdarītu grozījumus.

34. No iepriekš izklāstītā neapšaubāmi izriet, ka uz Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punktu attiecināms tas pats spēkā neesamības pamats, kas attiecās uz tiesību normu, kas bija sprieduma lietā *Kloosterboer Rotterdam* priekšmets. Tādēļ tai piemērojama tā pati sankcija — spēkā neesamība.

B — Par pirmo prejudiciālo jautājumu

35. Ja tiktu konstatēta pamata lietā izspriestā spēkā neesamība, uz šo pirmo jautājumu

¹⁶ — OV L 282, 77. lpp.

¹⁷ — Kas iekļauts Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas (turpmāk tekstā — "PTO") izveidošanu I.A pielikumā, kas apstiprināts Kopienas vārdā ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmuma 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV L 336, 1. lpp.), 1. panta 1. punktu.

¹⁸ — Kas patiesībā nav nekas vairāk kā pretruna attiecībā uz starptautisko nolīgumu, kura noteikumi tiek ievēroti Pamatregulā.

¹⁹ — Kas vienāda ar attiecīgā produkta vidējo bāzes cenu.

varētu arī neatbildēt, jo, stingri ņemot, tam nav nekādas nozīmes. To iztīrējot, varētu tikt radīti draudi būtiski mainīt Tiesas funkciju, kas vērsta uz sadarbību ar valsts tiesām, lai veicinātu Kopienu tiesību vienveidīgu piemērošanu dalībvalstīs, un nevis konsultatīvu atzinumu sniegšanu par vispārīgiem vai teorētiskiem jautājumiem²⁰.

uzsvērtu valsts tiesu pienākumus attiecībā uz Kopienu tiesībām, tādējādi izrādoties esam pilnīgi saderīga ar pienācīgu tiesas spriešanu Eiropas Savienībā.

37. Īsi sakot, uzskatu, ka Tiesai vajadzētu izlemt par jautājumu, ko iesniedzējtiesa ar uzslavas cienīgu drosmi un atbildības sajūtu²¹ ir uzdevusi pirmkārt.

36. Tomēr šāds viedoklis šķiet esam pārlietu formālistisks un neatbilstošs Tiesas pedagoģiskajai nostājai, kas tai ir likusi ar dāsnas, radošas judikatūras palīdzību noteikt savas prejudiciālās kompetences robežas. Pat atzīstot, ka iesniedzējtiesai nav jāzina apjoms pienākumam uzsākt prejudiciāla nolēmuma tiesvedību jautājumā par spēkā esamību, ja vien par to nav pamatotu šaubu, pastāvot atbilstošiem tiesu precedentiem, pamata lietā izvirzītā dilemma nav teorētiskas dabas jautājums. Šķiet, netrūkst pamata pieņemt, ka otro no saviem jautājumiem *College van Beroep* uzdeva, lai izvairītos no vajadzības sākt jaunu prejudiciālu tiesvedību gadījumā, ja Tiesa viennozīmīgi būtu apstiprinājusi daudzkārt noteikto pienākumu pirms Kopienas tiesību akta pasludināšanas par spēkā neesošu vienmēr ar to konsultēties. Šā pienākuma mikstināšana padarītu procesu par ievērojami ekonomiskāku un vēlreiz

38. Gan Nīderlandes valdība, gan Komisija uzskata, ka par spēkā neesošiem atzīt Kopienas iestāžu aktus ir vienīgi Tiesas piekritībā. Tās atturīgi vērtē *CILFIT* Komisija judikatūrā noteiktā izņēmuma paplašinātu attiecināšanu uz spēkā esamības jautājumiem, jo uzskata, ka tādējādi tiktu radīts vairāk sarežģījumu nekā labuma.

39. Nīderlandes valdība norāda uz draudiem, ka atsevišķas dalībvalstu tiesas ieņemtu krasi atšķirīgas nostājas, apdraudot Kopienas tiesiskās kārtības [tiesību sistēmas] vienotību un tajā pieprasīto tiesisko noteiktību. Turklāt

20 — 1995. gada 15. decembra spriedums lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp., 60. punkts) un 2002. gada 21. marta spriedums lietā C-451/99 *Cura Anlagen* (*Recueil*, I-3193. lpp., 26. punkts).

21 — Šeit nevaru atturēties no to vārsmu citēšanas, ar kurām Bodlērs *Launuma* puķēs iesāk XI dzejoli "Neveiksme": "Kurš tādu nastu panesis? Tur, Sīzif, vajag tava sparu!" (Šarls Bodlērs, *Launuma* puķes, A. Štrausa tulkojums, Liesma, Rīga, 1989, 33. lpp.).

tā atgādina, ka valsts tiesa, ievērojot zināmus nosacījumus, ir tiesīga veikt pagaidu pasākumus, lai apturētu par spēkā neesošu uzskatītā Kopienu [tiesību] akta darbību.

Savienības ģeopolitiskā situācija bija stipri vien atšķirīga un vēl nebija panākta krietna daļa sasniegumu, uz kuriem balstīta prejudiciālās sadarbības struktūra.

40. Komisija izsver gan argumentus, kas atbalsta *Foto-Frost*.²² judikatūras grozīšanu, gan tos, kas iestājas pret to, secinādama, ka šie pēdējie esot pārliecinošāki.

43. Lai izpētītu, cik lielā mērā lietas faktiskie apstākļi un atbilstošās tiesību normas pieļautu jaunu atkāpi no minētā Tiesas ekskluzīvās kompetences principa, sākotnēji pārskata veidā jāiepazīstas ar judikatūru.

41. Jautājuma nozīmīgums ir acīmredzams, jo apstiprinošas atbildes gadījumā tas izraisītu vērienīgas izmaiņas judikatūrā. Atzīstot, ka tādos gadījumos kā pamata prāvā valsts tiesas var par spēkā neesošiem atzīt noteiktus Kopienu [tiesību] aktus, pazustu Tiesas sev minētajā spriedumā lietā *Foto-Frost* piešķirtā ekskluzīvā kompetence šajā jautājumā.

1) *CILFIT* judikatūras izpēte un iztīrījums

42. Tādēļ, lai rastu piemērotu risinājumu, jāpārbauda, vai *College van Beroep* izspriežamās lietas fakti un atbilstošās tiesību normas kalpo par pamatu, lai mainītu patreiz spēkā esošos judikatūras principus, kas iedibināti astoņdesmitajos gados, kad Eiropas

44. EKL 234. pantā ir noteikts Tiesas un dalībvalstu tiesu sadarbības mehānisms, tā otrajā daļā paredzot, ka šīs pēdējās ir tiesīgas uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, savukārt saskaņā ar trešo daļu gadījumos, kad to lēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, tām Tiesā ar šādiem jautājumiem ir jāvērsšas.

45. Izskatīto strīdu gaitā Tiesa ir precizējusi šā principa nozīmi: pirmkārt, noslīpējot šā

22 — Iepriekš [2. zemsvirtras piezīmē] minētais spriedums.

valstu augstākās instances tiesām acimredzami bezierunu kārtā piekrītošā pienākuma aprīses; otrkārt, juridiski norobežojot jautājuma priekšmetu atkarībā no tā, vai tas attiecas uz Kopienų tiesību akta interpretāciju vai spēkā esamību.

46. Valstu augstākās instances tiesu pienākums judikatūrā ir daudzējādā ziņā mikstināts, ieviešot vairākus izņēmumus, kuri šā prejudiciālā nolēmuma būtības labākai izpratnei tiks iztirzāti turpinājumā.

47. Pirmkārt, spriedumā lietā *Da Costa* un *Schaake* Komisija²³ Tiesa šai prasībai noteica robežu, atbrīvojot valsts tiesas no minētā pienākuma gadījumos, kad uzdots jautājums ir būtībā vienāds ar citu, kas prejudiciālā kārtā ir jau izlemts līdzīgā lietā²⁴. Šis doktrīnas pamatā ir uzskats, ka gadījumā, kad Kopienų tiesību normu Tiesa jau ir interpretējusi, pienākums tai uzdot jaunus jautājumus par tās pašas normas interpretāciju būtu bezjēdzīgs²⁵.

48. Sekojot šim domu gājienam, proti, nolūkā ierobežot valstu augstākās instances tiesu pienākumu uzdot prejudiciālus jautājumus, īpaša uzmanība veltāma spriedumam lietā *CILFIT* Komisija, kurā tika paplašināts to gadījumu loks, kad šīs valstu tiesas ir atbrīvotas no pienākuma vērsties pēc palīdzības Tiesā, tajā ietverot arī gadījumus, kad par juridisko jautājumu, kas ir attiecīgās prāvas priekšmets, šī pēdējā ir izspriedusi cita veida tiesvedībā pat tad, "ja izspriežamie jautājumi nav pilnīgi identiski"²⁶. Tas iever arī gadījumus, kad valstu augstākās tiesas uzskata, ka interpretācijas jautājums lietas iznākumam nav būtisks²⁷, un gadījumus, kad Kopienų tiesību pareiza piemērošana ir tik acimredzama, ka nav vietas pamatotām šaubām par atbildi uz uzdodamo jautājumu. Visbeidzot, lai konstatētu šo acimredzamību, [valsts] tiesai jābūt pārliecinātai par to, ka tikpat acimredzams tas būtu arī citu dalībvalstu tiesām, kā arī Kopienų Tiesai²⁸.

49. Pievēršoties sprieduma lietā *CILFIT* Komisija praktiskajiem aspektiem, jākonstatē, ka tajā noteikto prasību stingra izpratne liktu valsts tiesai veikt pārējo divdesmit četrus dalībvalstu tiesību sistēmu empīrisku izpēti,

23 — 1963. gada 27. marta spriedums apvienotajās lietās no 28/62 līdz 30/62 (*Recueil*, 59. lpp.).

24 — *Ibidem*, 76. punkts.

25 — *Ibidem*, 75. punkts.

26 — Iepriekš minētais spriedums lietā *CILFIT*, 14. punkts

27 — *Ibidem*, 10. punkts.

28 — Sprieduma lietā *CILFIT* 16. punkts.

lai gūtu pārliecību par to, ka visas tās līdzinieces apstiprinātu Eiropas [Kopienu] tiesību normas pareizu piemērošanu.

tā pieņemšanas pamatā vēsturiski pastāvošajiem apsvērumiem, proti, novērst galējības, līdz kādām nonāca atsevišķas dalībvalstu augstākās instances tiesas, piemērojot *acte clair* teoriju.

50. Turklāt spriedumā lietā *CILFIT* Komisija tika uzsvērtas interpretācijas prasības, kas izriet no Kopienu tiesībām piemērotās iedabas: no vienas puses, tajā tiek izmantoti savrupi termini un jēdzieni, kas ne vienmēr atbilst to ekvivalentiem valstu tiesībās²⁹; no otras puses, katra tiesību norma ir jāaplūko tās kontekstā un jāinterpretē, ņemot vērā to ietverošo tiesību normu kopumu, to mērķi un attīstības posmu³⁰.

51. Ar spriedumu lietā *CILFIT* tika pievērsta uzmanība arī Kopienu tiesību daudzvalodīgumam, jo tās ir formulētas dažādās valodās, [kuru skaits] patreiz ir 20, īpaši atzīstot, ka redakcijas visās valodās ir vienlīdz saistošas³¹.

52. Īsāk sakot, paredzētais *tests* laikā, kad tas tika noteikts, nebija īstenojams, bet 2005. gada apstākļos ir kļuvis bezjēdzīgs, jo neatbilst

53. Šī *CILFIT* metodes faktiskā neizmantojamība palīdz saprast, ka retajos gadījumos, kad tā tikusi pēc tam piesaukta, Tiesa ir vienīgi atgādinājusi iesniedzējtiesai par minēto judikatūru, aprobežodamās ar formulējumu, ka pareizai Kopienu tiesību piemērošanai ir jābūt tik acimredzamai, ka "nepastāv nekādas pamatotas šaubas"³². Dīvaini, ka Tiesa vispār nepiemin priekšnosacījumu, ka valsts tiesai jāgūst pārliecība par to, ka tamlīdzīgi apstrīdēto tiesību normu izprot tās līdzinieces citās dalībvalstīs un pati Tiesa.

54. Norādes uz to trūkst, un ne aiz neuzmanības, arī "Informatīvajās norādēs par valsts tiesu uzsākto prejudiciālo tiesvedību", gan to agrākajās, gan jaunākajā redakcijā³³. Tādējādi nedz šī prasība ir minēta pirmajā, nedz uz

29 — *Ibidem*, 19. punkts.

30 — *Ibidem*, 20. punkts.

31 — *Ibidem*, 18. punkts.

32 — 2001. gada 17. maija spriedums lietā C-340/99 *TNT Traco* (*Recueil*, I-4109. lpp., 35. punkts) un 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-224/01 *Köbler* (*Recueil*, I-10239. lpp., 118. punkts).

33 — Tiesas, attiecīgi, 1996. gada 18. jūnija un 2005. gada 8. marta norādes.

to ir kāda norāde jauno vadliniju 11.–14. punktā, kas attiecas uz prejudiciālo nolēmumu par interpretāciju.

redakciju esamība drīzāk ir vēl viens iemesls tam, lai Eiropas [Kopienu tiesību] normu interpretācija netiktu veikta pārlieku burtiski, un lielāka nozīme tiktu piešķirta kontekstam un EK līguma struktūrai kopumā, kā arī tā priekšmetam un mērķim³⁵.

55. Lai arī šiem norādījumiem ir tīri informatīvs raksturs un nav saistoša spēka, šķiet divaini, ka Tiesa šo prasību turpina vienlīdz stingri ievērot, tajā pašā laikā neveikdama pat ne mazāko norādi uz tās postulātiem, konsultējot valsts tiesas nolūkā pilnveidot prejudiciālās sadarbības mehānismu. Ja Tiesa patiesi būtu to uzskatījusi par tik svarīgu atbilstoši spriedumā lietā *CILFIT* Komisija noteiktajam, būtu pašsaprotami to uzsvērt, paužot savu viedokli, it īpaši šāda veida dokumentos.

57. Tamlīdzīgi ģenerālvokāts Ticano [*Tizzano*] secinājumos lietā *Lyckeskog*³⁶ atzina par vēlamu to izprast kā ieteikumu valsts tiesai rīkoties īpaši apdomīgi, lai izslēgtu jebkādas pamatotas šaubas.

56. Ar prieku konstatēju, ka manam viedoklim piekrīt citi ģenerālvokāti. Konkrēti, ģenerālvokāts Džeikobss [*Jacobs*] savos secinājumos lietā *Wiener*³⁴ norādīja, ka spriedumā lietā *CILFIT* Komisija valstu tiesām nevar gluži uzlikt pienākumu izvērtēt ikvienu Kopienu pasākumu [tiesību aktu] visās Savienības oficiālajās valodās, jo pati Tiesa šo metodi ir izmantojusi reti, neskatoties uz to, ka tās rīcībā ir šim mērķim piemērotāka infrastruktūra. Daudzo valodu

58. Ņemot vērā visus šos argumentus, Tiesai ir jāpilda savs pienākums un jāizlabo *CILFIT* Komisija judikatūra vai vismaz jāniansē tās būtība, lai to pielāgotu mūsdienai vajadzībām, jo tiesu sadarbības vajadzībām atbilstoša būtu vienīgi sprieduma pielaidīgāka interpretācija, ņemot vērā, ka valsts tiesu zināšanas par Kopienu tiesībām kopš 1983. gada ir ievērojami pieaugušas. Pēc 22 gadu ilgas tās piemērošanas ir pienācis laiks pārskatīt šo

34 — Lieta C-338/95 (*Recueil*, I-6495. lpp.), kurā spriedums pieņemts 1997. gada 20. novembrī.

35 — Iepriekšējā zemsviras piezīmē minētajā lietā sniegto secinājumu 65. punkts.

36 — 2002. gada 4. jūnija spriedums lietā C-99/00 (*Recueil*, I-4839. lpp.), skat. it īpaši secinājumu 75. punktu.

judikatūru, kas pildījusi savu uzdevumu konkrētos vēsturiskos apstākļos, kādos atradās Kopiena, bet tagad atpaliek no Kopienas tiesību sistēmas attīstības.

mumus var pārsūdzēt saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tika atņemtas "tiesības pasludināt Kopienas iestāžu aktus par spēkā neesošiem"³⁸.

59. Arī paredzamais Tiesā iesniegto lietu skaita pieaugums atbilstoši paplašināšanās tempam un piesātināšanās, ko izraisītu sprieduma lietā *CILFIT* Komisija stingra piemērošana, mudina atbalstīt risinājumus, ar kuriem valsts tiesām tiktu atdota zināmas kompetence. Tiesu dialoga pārkārtošana, atbilstoši interpretējot EKL 234. pantu, patiešām visai iespējami sekmētu to, ka Kopienas augstā tiesa varētu koncentrēt savu uzmanību attiecībā uz gadījumiem, kad tiek skarts vispārējas nozīmes jautājums, kas nāktu par labu pašai tās judikatūrai³⁷.

61. Minētā sprieduma pamatojumi ir tik labi zināmi, ka nav jāatkārto; pietiek ar īsu to uzskatījumu.

2) *Foto-Frost* doktrīna

60. Tiesa ir precizējusi EKL 234. panta otrajā daļā minētajām tiesām piekrietošās tiesības uzdot prejudiciālus jautājumus, [noteiktos gadījumos] tās padarot par pienākumu, kas līdzīgs augstākās instances tiesām uzliktajam. Precīzāk, spriedumā lietā *Foto-Frost*, uz kuru esmu atsaucies iepriekš, tiesām, kuru nolē-

62. Pirmkārt, risks, ka atšķirības dalībvalstu tiesu starpā jautājumā par Kopienas aktu spēkā esamību var apdraudēt šīs tiesību sistēmas vienotību, kaitējot tiesiskās noteiktības pamatprasībai³⁹; otrkārt, tā norāda uz ar Līgumu, kurā Tiesai uzticēts pārraudzīt likumīgumu Eiropas Savienībā, izveidotās tiesiskās aizsardzības sistēmas saskaņotību⁴⁰; visbeidzot, tā apliecina, ka saskaņā ar Protokola par Tiesas Statūtiem 20. pantu šī tiesa ir vispiemērotākā, lai spriestu par šo aktu spēkā

37 — Šis kritērijs tiek piemērots iepriekš minēto secinājumu lietā *Wiener*, 62. punkts.

38 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Foto-Frost*, 15. punkts.

39 — *Ibidem*.

40 — *Ibidem*, 16. punkts.

esamību, iestādēm piešķirot tiesības aizstāvēt šo aktu spēkā esamību⁴¹ tiesvedībā Luksemburgā.

spēkā neesamību ir aizdomas, apturēšana stingri nosaka šo iespējamību, paredzot, ka valsts tiesai ir jābūt nopietnām šaubām par attiecīgā akta spēkā esamību; lietai jābūt neatliekamai, un jābūt draudiem, ka prasītājam tiktu nodarīts smags un nelabojams kaitējums, kā arī pienācīgi jābūt ņemtām vērā Kopienas interesēm⁴⁶.

63. Jānorāda arī uz to, ka pirms sprieduma lietā *Foto-Frost* pieņemtajā spriedumā lietā *Hoffmann-La Roche*⁴² valsts tiesas tika atbrīvotas no pienākuma uzdot Tiesai jautājumu par interpretāciju vai spēkā esamību, kas rodas lietā par pagaidu noregulējumu, ja vien puses var uzsākt citu tiesvedību par lietas būtību, kurā pagaidu kārtā atrisinātie jautājumi var tikt izskatīti no jauna, kļūstot par prejudiciālā nolēmuma priekšmetu⁴³. Jāatzīmē, ka spriedumā lietā *Foto-Frost* šis gadījums arī ir atzīts kā vienīgais izņēmums no pienākuma uzdot jautājumus par spēkā esamību (19. punkts), tomēr atšķirībā no ģenerālvokāta Mančīni [*Mancini*]⁴⁴ secinājumiem tajā nav atrodama neviena norāde uz spriedumu lietā *Hoffmann-La Roche*.

65. Turpmākajā judikatūrā vēl vairāk tika paplašināts to gadījumu loks, kad prejudiciālā nolēmuma tiesvedības laikā pieļauts pagaidu noregulējums. Tā spriedumā lietā *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft* Komisija (I)⁴⁷ ir noteikts, ka EKL 249. pants neizslēdz dalībvalstu tiesu tiesības noteikt pagaidu noregulējumu, lai noteiktu vai regulētu situācijas vai tiesiskās attiecības, ko skar valsts tiesību pasākums [akts], kas balstīts uz Kopienų regulu, kuras spēkā esamību tiek apšaubīta.

64. Savukārt spriedumā lietā *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest*⁴⁵ ir atzīta valsts tiesu pilnvaras noteikt saskaņā ar Kopienų regulu pieņemta valsts administratīva akta izpildes apturēšanu. Bez šaubām prasības, kurām pakārtota akta, par kura

3) Pamata lieta spriedumu lietās *CILFIT* Komisija un *Foto-Frost* kontekstā

41 — *Ibidem*, 18. punkts.

42 — 1977. gada 24. maija spriedums lietā 107/76 (*Recueil*, 957. lpp.).

43 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Hoffmann-La Roche*, 6. punkts.

44 — Secinājumi, kas sniegti lietā *Foto-Frost* (*Recueil*, 4211. lpp., konkrētāk 6. punkta otrā daļa).

45 — 1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 (*Recueil*, I-415. lpp.).

46 — *Ibidem*, 33. punkts.

47 — 1995. gada 9. novembra spriedums lietā C-465/93 (*Recueil*, I-3761. lpp.).

College van Beroep ir tiesīga to pasludināt par spēkā neesošu saskaņā ar spriedumā lietā *CILFIT* Komisija ieviesto *acte claire* teoriju, neskatoties uz to, ka atbilstoši spriedumam lietā *Foto-Frost* tai ir pienākums jautājumu par spēkā esamību uzdot Tiesai. Lai pieļautu šo zināmā daļā juridiskās literatūras⁴⁸ atbalstīto iespējamību, ir jābūt izpildītiem *CILFIT* Komisija judikatūrā izvirzītajiem nosacījumiem, nepārkāpjot sprieduma lietā *Foto-Frost* pamatprincipus.

67. Būtībā ir pierādīts, ka iesniedzējtiesa saskaras ar normu, kas, pastāvot ļoti lielai līdzībai laika un būtības ziņā, saturiski ir identiska tiesību normai, kura par spēkā neesošu pasludināta spriedumā lietā *Kloosterboer Rotterdam*⁴⁹, tādēļ, pārfrāzējot spriedumu lietā *CILFIT* Komisija, Kopienu tiesību pareiza piemērošana ir tik acīmredzama, ka nav vietas nekādām pamatotām šaubām par atbildi uz uzdoto jautājumu. Neatkarīgi no tā, ka, formāli ņemot, tas ir atšķirīgs Kopienu [tiesību] akts, varētu piesaukt arī *Da Costa* un *Schaake* Komisija doktrīnu, jo arī spriedums lietā *Kloosterboer Rotterdam* tika pieņemts tiesvedībā EKL 234. pantā paredzētajā kārtībā.

68. Tādēļ, šķiet, ka var pamatoti apgalvot, ka starp lietā *Kloosterboer Rotterdam* izskatīto jautājumu par Regulas Nr. 1484/95 3. panta 1. un 3. punkta spēkā esamību un šā prejudiciālā jautājuma priekšmeta — Regulas Nr. 1423/95 4. panta 1. un 2. punkta [spēkā esamību] ir "būtiska līdzība" sprieduma lietā *Da Costa* un *Schaake* Komisija izpratnē⁵⁰, saskaņā ar kuru Nīderlandes tiesai nebūtu pienākuma uzdot jautājumu.

69. Šī virkne sakritību starp abām lietām turklāt stiprina sajūtu, ka līdzīgā situācijā nevienai valsts tiesai nebūtu šaubas par Kopienu tiesību pareizu piemērošanu, it īpaši tāpēc, ka abās tiesvedībās tiesību normu spēkā neesamības pamats ir viens un tas pats, proti, Komisijas izpildpilnvaru pārsniegšana⁵¹.

70. Tādējādi tas būtu pēdējais no spriedumā lietā *CILFIT* Komisija paredzētajiem gadījumiem, jo pati Tiesa ir agrāk pieņēmusi nolēmumu, kurā tā konstatējusi pamata lietā apstrīdētajai tiesību normai līdzīgas normas

48 — Skat., piemēram, Couzinet, J.-F. Le renvoi en appréciation de validité devant la Cour de Justice des Communautés européennes. *Revue trimestrielle de droit européen*, 1976, 660. un turpmākās lpp., it īpaši 662. lpp.

49 — Minēts iepriekš.

50 — Minēta šo secinājumu 47. punktā.

51 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Kloosterboer Rotterdam*, 29. punkts.

nelikumīgumu, tādējādi izpildot *acte claire* teorijas visšaurākās interpretācijas prasības par to, ka izslēdzama jebkāda cita interpretācija⁵².

ka no šāda viedokļa neatteiksies neviena dalībvalsts tiesa. Turklāt lietas apstākļi līdz minimumam samazina pretrunīgu valsts tiesu nolēmumu draudus, tos pat pilnīgi izslēdzot.

71. Šajā lietā Kopienų tiesību normas spēkā neesamība atbilst spriedumā lietā *CILFIT* Komisija izvirzītajiem kritērijiem.

72. Bet ar šo apstākli vien nepietiek, lai ļautu Nīderlandes tiesai minēto tiesību normu atzīt par neatbilstošu bez pienācīga prejudiciālā nolēmuma, jo tai jāņem vērā arī *Foto-Frost* noteiktais.

73. Pirmkārt, jautājumā par Kopienų tiesību vienveidīgas piemērošanas nodrošināšanu ir maz ticams, ka tādos apstākļos kā šajā lietā, kad ir līdzīgs Tiesas nolēmums, valsts tiesas pasludināta spēkā neesamība varētu radīt tādu atšķirību, kas apdraudētu Kopienų tiesiskās kārtības vienotību.

74. Uzskatu, ka, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, kas neapšaubāmi nav visai bieži sastopami, nelikumīgums ir tik acīmredzams,

75. Otrkārt, attiecībā uz tiesiskās aizsardzības sistēmas, kas izveidota ar Līgumu, saskaņotību sprieduma lietā *Foto-Frost* 16. un 17. punkts liek secināt, ka Tiesa ir sev ekskluzīvā kārtā piešķirusi kompetenci atcelt Kopienų iestāžu aktus, un tādēļ EKL 230. pantā tai piešķirtās tiesības papildināmas ar tiesībām tos pasludināt par spēkā neesošiem, kad jautājums par to ir celts valsts tiesā. Tādēļ šķiet neapšaubāmi, ka attiecīgajā vēstures posmā — 1987. gadā — Tiesa nevēlējās šajās priekšrocībās dalīties ar valstu tiesām, neskatoties uz to, kas noteikts EKL 234. pantā, kurā tām tika īpaši noteikts šis uzdevums, pienākumam uzdot prejudiciālu jautājumu esot uzliktam tikai augstākās instances tiesām, kurās arī faktiski ir koncentrēti Savienības tiesību atšķirīgas piemērošanas draudi.

76. Līdz spriedumam lietā *Foto-Frost* pastāvošajā judikatūrā turklāt bija iedibinātas pieņēmums, ka visi Kopienų [tiesību] akti ir likumīgi, kamēr vien Tiesa tos nav pasludi-

52 — Par atšķirīgajiem vērtējumiem un to stingrības pakāpi jautājumā par šo sprieduma lietā *CILFIT* Komisija prasību skat. Lenaerts, K. L'arrêt CILFIT. *Cahiers de droit européen*, 1983, 471. un turpmākās. lpp., it īpaši 497. lpp.

nājsi par spēkā neesošiem⁵³, un tādēļ priekšnoteikums tam, lai aktu uzskatītu par acīmredzami nelikumīgu, ir iepriekšējs Tiesas nolēmums šajā sakarā⁵⁴.

dēļ, ko varētu radīt tādas lietas kā *College van Beroep* izskatītā, un tādēļ būtu dziļāk jāizpēta ar Līgumu izveidotā tiesu sadarbības sistēma, lai pārbaudītu, vai valsts tiesām var tikt piešķirtas šādas tiesības.

77. Treškārt, uzskats par to, ka Tiesa ir vispiemērotākā, lai spriestu par Kopienu [tiesību] aktu spēkā esamību, ņemot vērā, ka tās Statūtu 20. pantā Eiropas [Kopienas] iestādēm, kuru akti tiek apstrīdēti, ir tiesības iestāties lietā, lai aizstāvētu to spēkā esamību⁵⁵, pelna kritiku, jo nekas neliecina par to, ka valstu procesuālajos noteikumos kaut kas liegtu ieinteresētajai iestādei piedalīties [tiesas sēdē], kad tiek izskatīts jautājums par kāda tās akta spēkā esamību, vai tikt oficiāli pieaicinātai.

4) Pārdomas par spriedumu lietā *Foto-Frost* saistībā ar EKL 234. pantā paredzēto tiesu sadarbības mehānismu

78. Turklāt, ja Tiesa atzītu valsts tiesas tiesības pasludināt Kopienu [tiesību] aktu par spēkā neesošu, to pienāktos pakārtot nosacījumam, ka to pieņemušajai iestādei bija dota iespēja piedalīties tiesvedībā⁵⁶.

80. *Foto-Frost* judikatūras pārskatīšanas dēļ šī lieta tika nodota izskatīšanai virspalātā; pieņemamā nolēmuma svarīgums pelnītu to, ka tiesvedības gaitā tiktu noturēts mutvārdu process, lai dziļāk iztīrītu izvirzīto dilemmu, ar plašu dalībvalstu un Kopienu iestāžu dalību, tādējādi bagātinot diskusiju un vēršot to diskursīvā dimensijā⁵⁷, kas nepieciešama, Savienībā sadalot tiesas spriešanas kompetenci starp Tiesu un valstu tiesām⁵⁸. Šāda

79. Rodas iespaids, ka monopoltiesības atcelt Kopienu [tiesību] aktus Tiesa ir piesavinājusies, bailodamās atvērt Pandoras lādi ar spēkā esamības jautājumiem un nevis draudu

53 — 1979. gada 13. februāra spriedums lietā 101/78 *Granaria* (*Recueil*, 623. lpp.).

54 — Tas izriet vismaz no 1981. gada 13. maija sprieduma lietā 66/80 *International Chemical Corporation* (*Recueil*, 1191. lpp.).

55 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Foto-Frost*, 18. punkts.

56 — Dyrberg, P. La aplicación uniforme del derecho comunitario y las sentencias CILFIT y Foto-Frost. No: *Ordenamiento jurídico comunitario y mecanismos de tutela judicial efectiva*, Vitorija, 1995, 247. un turpmākās lpp., it īpaši 255. lpp.

57 — Sarmiento, D. *Poder judicial e integración europea*, Garrigues y Thomson Civitas, Madride, 2004, 334. lpp., šo domu aizstāv gadījumos, kad lietām ir konstitucionāltiesiska nozīme, un turklāt apgalvo, ka "EK/ES, kas arvien vairāk konstitucionālizēta, tiesu varas pielāgošana diskursīvajam modelim ir kļuvusi par nepieciešamību".

58 — Isaac, G. La modulation par la Cour de justice des Communautés européennes des effets dans le temps de ses arrêts d'invalidité. No: *Cahiers de droit européen*, 1987, 444. un turpmākās lpp., rakstīja, ka nav uzdevuma, kas būtu vajadzīgāks, bet arī bīstamāks par to, kas pildāms Tiesai, precizējot savas kompetences saturu.

līdzšinējās procesuālās kārtības pārveide nāktu par labu piedāvātās analīzes pilnveidošanai, meklējot niansētu risinājumu, kas panākams Eiropas realitātei raksturīga daudzpusīga un plurālistiska dialoga rezultātā, radot uzticības gaisotni EKL 234. pantā paredzētajā tiesu sadarbībā. Turklāt vismazākās pretestības pazīmes gadījumā Tiesa joprojām varētu atgūt valsts tiesai piešķirto atbildību gluži tāpat, kā tas notika ar Sisifu, kurš pēc atgriešanas dzīvē ar Hermeja palīdzību tika nogādāts atpakaļ ēnu valstībā⁵⁹. Tiesa uzskatīja citādi, tomēr, lai arī iespējams, ka trūkst pierādījumu, lai pamatotu tās judikatūras maiņu, tā katrā ziņā varēja nolemt par mutvārdu procesa uzsākšanu.

81. Visupirms jāuzsver, ka spriedumā lietā Foto-Frost Tiesa piesavinājās tiesības bez

nekāda pamatojuma EKL 234. panta formulējumā⁶⁰, noteikdama *pienākumu* uzsākt prejudiciāla nolēmuma tiesvedību gadījumos, kad Līguma autori bija paredzējuši vienīgi *tiesības*⁶¹, šādi piesavinoties ekskluzīvu kompetenci pārbaudīt Kopienų [tiesību] aktu spēkā esamību *uz valsts tiesu rēķina*⁶². Reiz upe atgriezies savā dabiskajā gultnē, un valsts tiesas atgūs savu lomu, kas tām līdz ar Tiesu piekrit prejudiciālās sadarbības jomā, atmetot otrā plāna aktiera lomu, kurā tās tikušas pazeminātas Luksemburgas Tiesas aizbildnieciskās attieksmes rezultātā.

82. Šī lieta var sekmēt attiecīgo pienākumu pārdali, ja vien Tiesa izrādītu pietiekamu gatavību spriedumā lietā *CILFIT* Komisija attiecībā uz prejudiciālajiem interpretācijas jautājumiem iedibināto *acte claire* teoriju paplašināti attiecināt arī uz jautājumiem par spēkā esamību.

83. No otras puses, daļā juridiskās literatūras šis spriedums tiek lasīts "starp rindām", to

59 — Camus, A. *El mito de Sísifo*, Esther Bentéz tulkojums, Alianza, Madride, 1999, 156. lpp., stāsta, ka Sísifs, būdams uz nāves sliekšņa, neapdomīgi vēlējās pārbaudīt savas sievas mīlestību. Viņš tai uzdeva savu neapglabāto līķi iemest sabiedriskā laukumā. Sísifs nonāca ellē un tur, sakaitināts par cilvēka mīlestībai tik pretēju padevību, viņš saņēma no Hadesa [Plutona] atļauju atgriezties uz zemes, lai sodītu savu sievu. Tomēr, no jauna ieraudzīdams šīs pasaules seju, baudot ūdeni un sauli, siltos akmeņus un jūru, viņš atteicās atgriezties tumsas valstībā. Nekam nelīdzēja nedz aicinājumi, nedz dusmas, nedz brīdinājumi. Viņš nodzīvoja vēl daudzus gadus līča ielokā, pie vīzuļojošās jūras un zemes smaidiem. Dievi pieņēma spriedumu. Merkūrs nāca satvert pārgalvi pie skauts un, laupot viņam viņa priekus, lo ar varu atgrieza ellē, kur jau bija sagatavots viņa akmens. P. Brunel un A. Bastian, *op. cit.*, 51. lpp. norāda uz Kaimi šeit pieļauto latiniskošanu un to skaidro ar viņa informācijas avotiem, kas pamatā bija Kometēna mitoloģija [*Mythologie de Commenin*] un *Grand Larousse*; tādēļ Hadesa vietā viņš min Plutonu un Hermeja vietā — Merkūru. Šie autori, *op. cit.*, 45. un 46. lpp. apgalvo, ka notikumam ar savu neapglabāto līķi iecereja pats Sísifs, jo neilgi pirms nāves viņš lūdza savai sievai, lai viņu negodina bērnu rituālā, lai tādējādi rastu ieganstu panākt savu atgriešanos dzīvo pasaulē.

60 — Glaesner, A. Die Vorlagepflicht unterinstanzlicher Gerichte im Vorabentscheidungsverfahren. No: *Europarecht*, Nr. 2/1990, 143. un turpmākās lpp.; Barav, A. Le renvoi préjudiciel communautaire. No: *Justices*, Nr. 6, 1997. gada aprīlis/jūnijs, 1. un turpmākās lpp.; un Pertek, J. *La pratique du renvoi préjudiciel en droit communautaire*, Parīze, 2001, 78. lpp., lai arī šis pēdējais to neapgalvo tik kategoriski.

61 — Barav, A., *op. cit.*, 5. lpp.

62 — Barav, A., *op. cit.*, 6. lpp.

izprotot atšķirīgi no tā, ko var secināt, sākotnēji iepazīstoties ar tā formulējumu⁶³.

84. Patiesībā, lai arī spriedumā lietā *CILFIT* Komisija minētā teorija ir iedibināta saistībā ar interpretācijas jautājumu, tā rezolutīvajā daļā valstu augstākās instances tiesas tiek aicinātas būt piesardzīgām, risinot no Kopienas tiesību interpretācijas vai piemērošanas izrietošu problēmu⁶⁴. Jebkurā gadījumā dēļ stingriem nosacījumiem, kam tā ir pakārtota, *acte claire* tēze kļūst zināmā mērā abstrakta, tādējādi aprobežojoties ar teorētiskā simbolisma pasauli⁶⁵.

85. Nav pamata arī jau uzreiz atmett pirms spriedumiem lietās *CILFIT* Komisija un *Foto-Frost* pausto domu par tādu aktu esamību, kurus to acīmredzamā nelikumīguma dēļ⁶⁶ valsts tiesa it īpaši tādos apstākļos kā šajā lietā var pasludināt par spēkā neesošiem vai nepiemērojamiem bez vajadzības vērsties Tiesā.

86. Kompetences atdošana valsts tiesām atbilstoši Līguma formulējumam un būtībai, pat ja arī tikai attiecībā uz šādiem gadījumiem, proti, acīmredzami spēkā neesoša akta teorijas atzišana saistībā ar jautājumu par spēkā esamību, sekmētu uz attiecīgo izņēmuma tiesību savstarpēju ievērošanu balstītu dialogu starp tiesām⁶⁷.

87. Turklāt, lai pamatotu ekskluzīvas kompetences piešķiršanu Tiesai pasludināt par spēkā neesošiem Kopienas [tiesību] aktus, sprieduma lietā *Foto-Frost* 17. punktā tiek izmantots arguments, ka EKL 230. pantā tā tiek piešķirta arī attiecībā uz prasībām atcelt tiesību aktu. Tomēr Tiesas monopoltiesības attiecībā uz šo prasību izskatīšanu ir tikušas pamatoti kritizētas, jo neizriet no minētās tiesību normas teksta⁶⁸. Ja uzskatītu, ka EKL 234. pantā tiek ļauts valsts tiesām noliegt šādu aktu spēkā esamību, būtu loģiski secināms, ka EKL 230. pantā nebūtu vajadzīga norāde uz to, ka šāda kompetence piekrīt vienīgi Kopienas tiesai.

88. Turklāt uzņēmuma *Gaston Schul* prasībā par katru cenu saglabājot prejudiciāla jautājuma uzdošanas pienākumu, apstākļos, kad norma acīmredzami nav spēkā, tiek norādīts uz pārlieku formālistisku stingrību, kas nav

63 — Rasmussen, H. The European Court's Acte Clair Strategy in *CILFIT* (Or: Acte Clair, of Course! But What does it Mean?). No: *European Law Review*, Nr. 10/1984, 242. un turpmākās lpp.

64 — Rasmussen, H., *op. cit.*, 259. lpp.

65 — Lenaerts, K., *op. cit.*, 500. lpp.; un Boulouis, J. un Darmon, M. *Contentieux communautaire*, Parīze, 1997, 27. lpp.

66 — Kā savulaik to uzsvēra Couzinet, J.-F., *op. cit.*, 659. lpp.

67 — Barav, A., *op. cit.*, 1. lpp.

68 — Dyrberg, P., *op. cit.*, 254. lpp.

saderīga ar labas tiesvedības principu. Šajā ziņā svarīgu lomu iegūst *College van Beroep* paustie apsvērumi par procesuālo ekonomiju.

89. Valsts tiesu nedrīkst pakļaut tik veltīgām mocībām kā Sisifu. Albērs Kamī ir uzrakstījis, iespējams, visspilgtāko apceri par šo tēlu, nosaucot viņu par "absurdu varoni"⁶⁹, jo nav soda, kas būtu briesmīgāks par veltīgu un bezcerīgu darbu; tomēr sava darba nobeigumā Kamī nonāk pie pārliecības, ka "Sisifs ir pārāks par savu likteni. Viņš ir stiprāks par savu akmeni"⁷⁰, un viņu paglābj viņa apziņa⁷¹. "Tālrēdzīgums, kam bija jāklūst par viņa sodu, vienlaikus arī pilnveido viņa uzvaru."⁷²

90. Nobeigumā jānorāda, ka atšķirībā no citām judikatūras ierosmēm, kas tikušas pakāpeniski ietvertas līgumu redakcijās,

spridums lietā *Foto-Frost* neiespaidoja Kopienu likumdevēja rīcību, kas neizmantoja vairākas iespējas, proti, Māstrihtas, Amsterdamas, Nicas līgumu un Līgumu par Konstitūciju Eiropai, lai šo Tiesas devumu ietvertu Savienības primārajos tiesību aktos. Šī atturība, šķiet, ir ļoti daiļrunīga un mudina domāt, ka šis tik mākslīgi radītais monopolstāvoklis netiek pieņemts.

91. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uzskatu, ka atbildot uz pirmo Nīderlandes tiesas uzdoto jautājumu, būtu jāatzīst dalībvalstu tiesu tiesības tādos apstākļos kā šajā lietā nepiemērot Kopienas [tiesību] aktu, kura spēkā esamība tiek apstrīdēta. Mana pārliecība par to, ka piedāvātais risinājums nekādi neapdraudēs Kopienas tiesību vienotību, visbeidzot balstās arī uz to, ka jebkādu šaubu gadījumā valsts tiesas tiks lietā savu "apdomības mākslu [*arte de la prudencia*]"⁷³, joprojām izvēloties izmantot prejudiciālā nolēmuma kārtību.

69 — Camus, A., *op. cit.*, 156. lpp.

70 — Camus, A., *op. cit.*, 157. lpp.

71 — Šis aspekts atskāršams Sisifa attēlojumos mākslā. Madrides Prado muzejā izstādītajā brīnišķīgajā Ticiāna gleznā ir izcelts akmens milzīgums un varoņa pūlņi to noturēt, viņa galvai sajaucoties ar akmens nelīdzenumu, kam viņš velta visu savu apņēmību. Vēlreiz jācītē Kamī (*op. cit.*, 157. lpp.): "Seja, kas cieš tik tuvu pie akmens, jau pārakmeņojas pati" Bet gleznas fonā redzama gaisma, kas izgaismo ainavu un rada zināmu uzvaras atmosfēru. Vācu tēlnieka Smita-Hofera [*Schmidt-Hofer*] skulptūrā bronza darinātais Sisifa ķermenis ir atlētisks, pauzot ārkārtīgu sparu apvienojumā ar gandarījumu, kāds tiek gūts, sasniedzot vērtīgu mērķi, tādā formu un tēlu līdzsvarā, kas tūlītēji ļauj pilnībā aptvert mitoloģiskā varoņa valdzinājumu.

72 — Camus, A., *op. cit.*, 158. lpp., piebilstot, ka "nav likteņa, kas nebūtu pārvarams ar spilu".

73 — Atļaujos aizgūt spāņu rakstnieka Baltazāra Grasiāna [*Baltasar Gracián*] (1601–1658) klasiskā darba "Oráculo manual y el Arte de la Prudencia" ("Kābātas orākuls un laicīgā gudrība"), kura pirmais izdevums publicēts Ueskas [*Huesca*] pilsētā 1647. gadā, nosaukuma pazīstamāko daļu. Pilnais izdevums ietver 300 aforismus ar piezīmēm, kas paredzēti, lai sniegtu dzīves gudrību, kas nodrošina apdomīgumu un rūpību, kas vajadzīgi, lai sekmīgi stātos pretī ikdienas izaicinājumiem, ar to izteikti atšķiroties no Fransuā Larošfuko [*François, Duc de La Rochefoucauld*] (1613–1680) "Maximes" ("Maksimām") un Francisko de Kevedo [*Francisco de Quevedo*] (1580–1645) pārdomām, kas ir satiriskas un sarkastiskas, lai arī nemazāk amizantas un pamācošas.

VI — Secinājumi

92. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *College van Beroep* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) EKL 234. panta trešajā daļā minētajai tiesai šī tiesību norma neuzliek pienākumu uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu par iestāžu akta spēkā esamību, un tā var to nepiemērot, ja pati Tiesa jau ir atzinusi par spēkā neesošu citu tamlīdzīgu [aktu] un uz aktu attiecināms tas pats spēkā neesamības pamats;
- 2) Komisijas 1995. gada 23. jūnija Regulas (EK) Nr. 1423/95, ar ko paredz sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus produktu, izņemot melasi, importam cukura nozarē, 4. panta 1. un 2. punkts nav spēkā, ciktāl tajos noteikts, ka tur paredzēto papildu nodokli uzliek, ņemot vērā reprezentatīvo cenu.